

CSIKI LAPOK

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TARSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Vákár L. könyv- és papírkereskedése Csikszereda, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint hirdetések és előfizetési díjak is küldendők.
— Telefon hívószám 20. —

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. ELTHES GYULA

Megjelenik minden szerdán.

Előfizetési ár: Egész évre 12 kor. (Külföldre 16 K.)
Félévre 6 kor. Negyedévre 3 kor.
Hirdetési díjak a legolcsóbban számítottnak
Késiratok nem adóznak vissza.

Előfizetőinkhez.

A hat hónappal ezelőtt vármegyénket ért alattomos orvtámadás arra kényszerített, hogy a Csiki Lapok megjelenését időlegesen beszüntessük. Bár a normalis életnek még sok feltétele hiányzik és egy lap fenntartása nagy nehézségekbe és akadályokba ütközik, mindazonáltal állandó törekvésünk volt, hogy a Csiki Lapokat mielőbb ismét hűségese olvasóink kezébe adjuk.

Buzdításul szolgált az a számtalan level és megkeresés, melyet szerkesztőségünkhöz intéztek és amelyekben a Csiki Lapokat reklamálták. Tudjuk és érezzük, hogy a megpróbáltatás e nehéz napjaiban fokozottabb kötelességünk a köz érdekét szolgálni és a megszakadt érintkezést sajtónkkal is közvetíteni az ország minden részébe szétszórt honfitársaink között.

De számtalan más fontos közérdek egyenesen megkívánja e nehéz napokban, hogy a hat hónapon át teljesen nélkülözött helyi sajtót a Csiki Lapok megjelenítésével pótoljuk. Még talán ezúttal röviden rámutatnunk a visszatelepítés, közlelmezés és hadikárok felvetelének kérdéseire, melyekben már eddig is igen sok megkeresőnek szolgáltunk a szükséges felvilágosításokkal.

Rekriminálni nem fogunk, mert arra nem alkalmas az idő és terünk sincsen rá. Egyszerűen beleilleszkedünk a napi eseményekbe és igyekezni fogunk lapunk szűkre szabott terjedelméhez képes kötelességünket teljesíteni úgy, amint az lehetséges. A fővárosi lapoknak éppen most újból korlátozniok kellett terjedelmüket az országos papirhiány miatt, természetes tehát, hogy a Csiki Lapok már ez okból sem jelenhetnek meg rendszeres terjedelemben.

Az ellenség vad pusztításait némileg helyrehoztuk és bár nagy nehézségek és anyagi áldozatok árán, de lehetővé tettük, hogy a Csiki Lapok új életre keljen. Élete azonban megkívánja régi olvasóközönségünk meleg támogatását, mely a lap további fenntartásának anyagi eszközeit biztosítja és létének megadja az erkölcsi alapot.

Tisztelettel kérjük ennél fogva olvasóinkat és előfizetőinket, hogy a Csiki Lapokra előfizetni sziveskedjenek, mert lapunkat csak annak küldhetjük, ki az előfizetési díjat kiadóhivatalunknak már most beküldi. Akinek múlt évi előfizetése nem járt le, annak az előfizetés naptárszerű lejártáig a Csiki Lapokat küldeni fogjuk.

A „CSIKI LAPOK”
szerkesztősége ::
és kiadóhivatala.

A hadikárok felvétele

— Csikmegyében.

Csikszereda, 1917. febr. 26.

Az erdélyrészi ellenséges betörés következtében beállott hadikárok felvétele iránt a miniszteriumnak 4471—1916. M. E. számú rendelete intézkedett, a kárfelvétel körül követendő eljárást pedig a 40,880—1916. eln. B. M. rendelet szabályozza.

Miután tapasztalatból tudjuk, hogy nem mindenki van tisztában a követendő eljárással, röviden összefoglalva az alábbiakban tájékoztatjuk a közönséget.

Kárfelvételi bizottságok Csikvarmegye minden járásában és a két városban a főispán által alakítottak. A bizottság minden egyes járásban és városban a járási főszolgabíró, illetve polgármester elnöke alatt a földművelésügyi, a kereskedelmiügyi és a pénzügyminiszter egy-egy kiküldöttéből, valamint a főispán által kijelölt egy-egy törvényhatósági bizottsági tagból áll. Csikvarmegyében két bizottság fog működni, egyik a csiki, a másik a gyergyói részeken. A bizottságok megalakítása küszöbön van. A megalakítás ezideig azért késik, mert a pénzügyminiszter még nem jelölte ki a maga kiküldöttjét, de ez már nem késleltethet sokáig.

A megalakítás megtörténte után a bizottságok azonnal elkezdi működésüket.

A kibocsájtott rendelet hangsúlyozza, miszerint a kárfelvétel célja, hogy a gazdasági élet megzavart rendjének helyreállításánál és a reászorult lakosság segélyezésénél tájékoztatás szolgálat megbízható és részletes adatok szerzésének. Ez a kárfelvétel azonban sem a kincstárral, sem mással szemben nem ad jogot kártérítés követelésére és nem pótolja a magánjogi igények érvényesítéséhez szükséges bizonyítást.

Hadikárok e rendelet értelmében azok a károk, amelyeket a lakosság hadiműveletek és az ellenséges betöréssel kapcsolatos tűzvész, pusztítás, lopás vagy rombolás következtében, avagy ugyanarról a területről való menekülése vagy elhurcoltatása következtében ingó vagy ingatlan dolgaiban szenvedett.

Hadműveteti károk tekintetében nem tesz különbséget, hogy azokat ellenségeink vagy szövetségeseink hadereje, avagy saját haderőnk okozta e.

Minden hadikár kimutatásba foglalandó és a községi előjárásához avagy városokban a polgármesterhez írásban beadandó. A kárt azonban a községi jegyző vagy az e célra kijelölt városi tisztviselő előtt szóval is be lehet jelenteni, aki a bejelentést díjtalanul köteles jegyzőkönyvbe foglalni. A kárbejelentés átvételére annak a községnek

jegyzője vagy városnak tisztviselője hivatatott, ahol a kárbejelentő a bejelentés idején tartózkodik, ki azonban, ha a bejelentés nem a kárfelvétel helyén történt, köteles haladéktalanul a kárfelvétel helyének községi előjáróságához elküldeni.

Kárbejelentést tehet a tulajdonos, továbbá az, akit a kár tárgyában dologi jog (pl. zálogjog, haszonélvezet vagy más szolgalmi jog) illet vagy akire a károsodás közvetlenül vagy közvetve kiterjed.

A károsult akadályoztatása esetében a kárbejelentést helyette a kárfelvétel helyén a község bármely lakosa megteheti.

A köztudomásu kárt, ha azt sem a károsult, sem más nem jelentette be, a községi előjáróság veteti fel.

A bejelentésben a kárt részletesen meg kell jelölni. Különösen meg kell jelölni a károsultat — foglalkozásának és rendes lakóhelyének feltüntetésével, — a kár tárgyát, nemét, keletkezését (idejét, helyet, körülményeit, okát, okozóját, a károsodás módját), továbbá a kár összegszerű mennyiségét.

A kárt az egyes vagyontárgyakra nézve külön-külön kell megjelölni, az elpusztult vagy megrongált egynemű tárgyakat azonban, ha a kár egyidejűleg történt, csak szám szerint kell felsorolni és a kár mennyiségét egy összegben lehet feltüntetni (pl. az ellenség a házi butorokat, u. m. 2 asztalt, 5 széket, 3 agyat stb. felégette, értékük — K — lülér).

A hadikárfelvételnek ott kell történni, ahol az elpusztult vagy megrongált dolog az ellenséges betörés idejében rendeltetésénél fogva állandóan volt.

A hadikár-feltevő bizottság elnöke a bejelentett károknak felvétele végett a helyszínére határidőt tűz ki és intézkedni köteles, hogy erről a távollevő lakosság is tudomást szerezzen. A bizottság a bejelentett kárt akkor is felveszi, ha károsult nem jelent meg. Kárbejelentést a bizottság mindaddig köteles elfogadni, amíg működését az illető községben vagy városban be nem fejezte. — Szükség esetén helye lehet helyszíni szemlénél is.

A kár összegszerű megállapításánál azt az értéket kell alapul venni, mely a dolognak a kárfelvétel idejében legmagasabb áráként, vagy hadiszolgáltatás címén való igénybevétel esetén térítési áráként, vagy egyéb okból hatóságilag meg van állapítva.

Ilyen ármegállapítás hiányában a dolognak a kár bekövetkeztékor volt közönséges értékét kell alapul venni és a kárt ennek alapján, a dolog használt voltára való tekintettel, kell megállapítani.

Ha a dolog csak megrongálódott, a helyreállításához szükséges költséget kell a kár összegéül felvenni.

Az üzem, kereseti foglalkozás, stb. szüneteléséből eredő kárt és általában az elmaradt hasznot a kár megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni.

A kárfevételi kimutatásba fel kell venni a hadiszolgáltatási törvény alapján támasztott igényeket is; ezeket azonban — az 1912. LXVIII. tc. 33. §-ának megfelelő eljárás végett — haladéktalanul az ilyen igények megvizsgálására hivatott és a hadikár-felvevő bizottsággal együttesen működő községi bizottsághoz kell utalni. Ide tartoznak a személyes szolgálatok címén támasztott térítési igények is. A német katonák okozta károkat meg kell jelölni, mert ezek külön kimutatásba vétetnek a bizottság által.

Ezzel végeztünk is az eljárás szabályaival. Tájékoztatásul még megjegyezzük, hogy a kárbejelentések már most akadálytalanul beadhatók a községi elöljáróságokhoz vagy polgármesterekhez. Aki valótlan bejelentést tesz, szigorú büntetés alá esik.

Értesülésünk szerint a kormánynak elhatározott szándéka, hogy az eljárás befejezése után a kártalanítás kérdésében a lehető méltányosan járjon el és mielőbb lehetővé tegye a gazdasági és normális élet helyreállítását. Különösen indokolt ez vármegyénkben, melynek hazafias székely lakosságát a legnagyobb károsodás érte,

Dr. Elthes Gyula.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A hadikár-felvevő bizottságok megalakítása.** Az erdélyrészi ellenséges betörés következtében beállott hadikárok felvétele céljából szervezett hadikár-felvevő bizottságokat Gyalóky Sándor főispán Csikvármegye területére a tegnapi napon megalakította. Két bizottság alakított és pedig egy a gyergyói és egy a csiki részeket illetőleg. A bizottság elnökei járásokban az illetékes főszolgabírák, városokban a polgármesterek. Mindkét bizottságnak tagjai a földmivelésügyi minisztérium részéről, mezőgazdasági kérdésekben de Placo József vicomte csikszeredai gazdasági felügyelő, erdőgazdasági kérdésekben Bodor Gyula csikszeredai kir. főerdőtanácsos, a kereskedelemügyi minisztérium részéről Donner Kornel marosvásárhelyi iparfelügyelő, a pénzügyminisztérium részéről Ruzics Lajos csikszeredai pénzügyi segédtitkár és földadónyilvántartási biztos, a törvényhatóság részéről a csiki bizottság tagja Gál József csikszeredai földbirtokos és kereskedő, akadályoztatása esetén Kussai Lajos csikszeredai főgimnáziumi igazgató, a gyergyói bizottságnak pedig a törvényhatóság részéről tagja dr. Szini János gyergyószárhegyi községi orvos és földbirtokos, akadályoztatása esetén Szabó György gyergyószentmiklósi r. kath. plebános, főesperes. A bizottságok már a napokban elkezdik működésüket, először is a bejelentett károk felvételére hosszabb határidőt tűznek ki és ezt széles körben publikálni fogják. Az érdekeltek figyelmébe ajánljuk tehát, hogy kárbejelentéseiket a polgármesterekhez és községi és községi elöljáróságokhoz mielőbb adják be. A beadásra hosszabb határidő fog rendelkezésre állani és a

bejelentések mindaddig beadhatók, míg a bizottság működését az illető községben be nem fejezte.

— **A virilizsek névjegyzékének összeállítás.** Az ellenséges betörés következtében még ma is csak a tisztviselők működhetnek, a törvényhatósági, közigazgatási és egyéb bizottságok megalakíthatók ezideig nem voltak, ami igen fontos közügyeknél számtalan nehézséget okoz. A vármegye legtöbb adót fizetőinek 1917. évi állandó névjegyzékét Szász Lajos főjegyző elnöklété alatt január 29-én és 30-án állította össze az igazoló választmány. Csikvármegye legtöbb adót fizetője a névjegyzékben Deáky Vidor gyimesbüki kereskedő 14,157 korona 13 fillér egyenes állami adóval, a sorrendben utolsó Bigner József kir. törvényeszéki elnök 483 korona 70 fillér egyenes állami adóval. A névjegyzék összeállítását mutat a múlt évtől. Felebbezni ellene már nem lehet, mert a felbbezési határidő már letelt.

— **A honvédség köréből.** Dr. Elthes Béla népfelkelő honvéd segédorvos főorvosa, Becze Gábor honvéd huszárhadnagy főhadnaggyá kinevezettek.

— **A hadifogoly-ügyeleti tiszt működése.** Főrcs János honvéd főhadnagy csikvármegyei hadifogoly-ügyeleti tiszt visszakerkezett és működését a vármegyeháza megkezdte.

— **Halalozás.** Bajko Ferenc kaszonati körjegyző tüdőgyulladásban hirtelen elhunyt. A fiatal jegyzőt családján kívül aposa, Tompos János csikszentgyörgyi földbirtokos gyászolja.

— **Az országgyűlési kopvielő-választok összeírása.** A vármegye központi választmánya folyó hó 27-én délután Fejér Sándor alispán elnöklété alatt ülést tartott, melyen a választmány az országgyűlési képviselők 1918. évi állandó névjegyzékének összeállítására céljából a szükséges előkészítő intézkedéseket megtette és az összeíró küldöttsegeket kijelölte. Az összeírás április havában fogantatattatik.

— **Igazságügyi kinevezések.** A király Eitzenbaum Viktor csikszeredai járásbírói jegyzőt a csikszeredai törvényszékhez albírónak, Márton Sándor csikszentmártoni járásbírói és Kovács Károly, a szegedi ítélőtábla-nál alkalmazott bírósági jegyzőt a csikszeredai ügyészséghez alügyészekké kinevezte.

— **Hirtelen halál.** Antal Áron törvényhatósági üzbíró február hó 8-án feyvervevő öngyilkosságot követett el és meghalt. Öngyilkossága mindenfelé nagy feltűnést és egyben igaz részvétet keltett, mert a 48 éves életű, egészséges ferfit mindenki pontos, megbízható tisztviselőnek és igen józan életű férfinak ismerte. Halála annál nagyobb csapás, mert feleségét és hét gyermekét, valamint igen kiterjedt rokonságát döntő gyászba. Tetteinek oka ismeretlen. Temetése február hó 10-én igen nagy részvét mellett ment végbe.

— **Az 1872–1891. években született népfelkelők bemutatata potszemléje.** Az 1872–1891. években született népfelkelők IV. potszemléjének napjai Csikvármegyében is már megállapítottak. A bemutatató szemlek napjai: Gyergyószentmiklóson február hó 26-án, a gyergyószentmiklósi járás községeiben február 26., 27., 28-án és március 1-én, a szepvizi járás községeiben március 3. és 5-én, Csikszeredában március 7-én, a felsőcsiki járás községeiben március 8. és 9-én és végül a kaszonati járás községeiben március 12. és 13-án. A bemutatató szemleken Kröss József vm. aljegyző, katonaiügyi referens elnököl.

— **Halalozás.** A menekülés okozta ezernyi baj és szenvedés egymásután szedi áldozatait. Amint mély részvéttel értesültünk, ikafalvi Farkas Imrene szül. Novotny Mariska, Farkas Imre kir. pénzügyi számvizsgáló neje, a csikszeredai polgári leányiskola rendes tanítónője, február 11-én 53 éves korában hirtelen meghalt. Elhunyt legrégibb tanítónője volt a csikszeredai leányiskolának, melynek katedráját 33 évvel ezelőtt foglalta el. Hosszu közpályáján úgy az iskolában és a nőnevelés terén, mint a társadalomban maradandó érdemeiket és elismerést szerzett magának. A halál otthonától távol akkor ragadta el, mikor már a jól megérdemelt nyugalom ideje közelgett és amikor a családban alig pótolható őrnt hagyott

hátra. Halálát férje és mostoha gyermekei: Ilonka, Jolánka, Klárka és Gyurika gyászolják. Temetése Léván február 13-án ment végbe. A család iránt mindenfelé őszinte részvét nyilvánult meg.

— **Kitüntetések.** A király Aczél Ödön csikszeredai máv. osztályvezető főmérnöknek a háboru alatt tanusított kiváló szolgálatai elismeréséül a koronás arany érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján adományozta.

— A király Ferenczy Géza máv. felügyelőnek a Ferencz József rend lovagkeresztjét adományozta.

— **Téli mesék Csikról.** Hozzá vagyunk szokva, hogy Csikmegyéről a fővárosi sajtó egy része időnként a valóságnak meg nem felelő, ferde világitású és boszantó tudósításokat közöljön. Igaz ugyan, hogy egy kicsit messze vagyunk a világtól, de viszont azt sem tudjuk megérteni, hogy hol, tőlünk idegen vidéken szedi össze a fővárosi sajtó csiki tudósítóit? Az újabb mesékből „A Nap” január 20-iki számában kettőt is találtunk. Amint a lapnak „saját tudósítója” jelenti: Csikvármegyében Csikmária községben a református lelkész a román ajku gör. katolikus lakosságot egytől-egyet átterítette a református vallásra, ami a románok szívesen és hálálkodva cselekedtek meg. Ha most már a térképet tekintjük, Csikmariát Csikmegyében lehetetlen felfedezni, de térkép nélkül, legjobb tudásunk szerint sem lehet ilyen csodabogarát találni. A néhány ezer görög katolikus románon kívül a lakosság tiszta székely és román. katolikus. Református az egész vármegyében alig van 160, azaz egyszázhatvan lélek. Egy lelkészük van Csikszeredában, Takács Károly, ki régen elmenekült, tudomásunk szerint állandóan Debrecenben tartózkodik, Csikban térítési munkát nem végzett és nem végez.

Ugyancsak „A Nap” január 20-iki számában írja, Csikszeredában legett 153 lakoz és 278 gazdasági épület. Lám, itten teljesen egyező, pontos adatokat kapunk, mely a hivatalos felvetellel is megegyezik. De hogy a lap milyen mértékkel mér Csikszereda összes kárárt egy millió koronára, azt már igazán nem értjük. Mi becaléseket nem végeztünk, de csak nem gondolja „A Nap”, hogy több mint 400 épület a mai világban egyenként és átlagban 2500 koronáért felépíthető volna?! Hát a teljesen megsemmisült ingóságok, szarvasmarhák, takarmány, gabona, sertések, baromfi, összes áruaktarak, lakásberendezések stb. stb. Hisz a megsemmisült ingóság értéke is hozzávetőleg több milliót tesz ki. Tudomásunk szerint egyedül a Kapos Leo fatermelő cég kára 800,000 korona. Szóval ha mar irunk, írunk ilyen fontos kérdéseknél alaposan és tárgyilagosan.

A „Budapest” február 21-iki számában pedig olvassuk az alábbi háborzongató históriát a legsötétebb Csikból:

— **„A csiki babona.”** Lup Zeuzsánna hosdát lakos, akinek az ura orosz hadifogságban van, nemrég nagyon megbetegedett. Lázás állapotában látomásai voltak, amelyekben mindig megjelen egy nemrég meghalt nőrokona. Az asszony elmondta látomását rokonainak is, akik azt hitték, hogy a meghalt asszony visszajár kísérteti. Csiki babona szerint ezért elhárították, hogy a holttestet kiássák és a szívét keresztüliszurják. Mikor ezt megtették és az asszonynak elmondták, néhány napig nyugodtában viselkedett, de azután ismét megjelent látomásában a meghalt asszony. Rokonai erre újra kiásták a hullat, kivágták a szívét és elvitték a beteg asszonynak. A csendőrség megtudta a dolgot és letartóztatta a hullacsonkítókat, akik azután a bíróság kezébe kerültek. A vádlottak azt vallották, hogy a szemfedő össze volt rágva és egyes foszlányait a halott szájában találták. A bíróság még folytatja a vizsgálatot. —

Az érdekes csak az, hogy ezekből a hírekből egy árva betű sem igaz és csodálkozik az ember, hogyan kerülnek ezek a fővárosi sajtóba, melyek Csiknak olyan hírt szereznek az ország közönsége előtt, mint a virgács vagy az ördög a gyermekszobában. Ez utóbbi hírehez még csak annyit jegyzünk meg, hogy amint Csikmária nincsen Csikmegyében, úgy Hosdát sincsen. Sem falu, sem város, sem tizez, sem pusztá. Keressek meg máshol s írjak oda a megyéjét. Az utóbbit megkapják Hunyadmegyében, a másikat sehol sem az országban.

— **Laptársainkhoz!** Tisztelettel kérjük laptársainkat, hogy a megszakadt csereviszonyunkat felújítani sziveskedjenek.